

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput XIX. Haud recte Latinos de corrupto Symbolo à Græcis redargut.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83642](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83642)

Negat Theodoretus Spiritum Sanctum habere extantiam ex Filio & per Filium, in sensu Eunomii, qui ea loquendi ratione Spiritum Sanctum creaturam esse affirmabat, negans esse Patri & Filio consubstantiallem; concedo: in sensu Catholico, quo exprimitur origo Spiritus Sancti à Filio, salva unitate substantiæ, nego: *Spiritum Sanctum*, inquit Theod. in Epist. ad Joan. Antioch. *non ex Filio, aut per Filium existentiam habentem dicimus; sed ex Patre procedentem: proprium vero Filii, uti* CONSUBSTANTIALEM. Hinc Synodus Ephesina, & Cyrillus, qui optime Theodoretum verba, ac sensa perceperant, id non reprobarunt: & Cyrillus Anathematismos suos à nota hæreseos Eunomianæ sedulo vindicavit.

13.
Argumentum
italo 5.

Opp. 6. Si Spiritus Sanctus à Patre, Filioque procederet, duo essent Spiritus Sancti principia: id autem absurdum est, quippe res una petit ab uno principio produci. Item Pater de se est principium sufficiens Spiritus Sancti: cur ergo aliud Spiritus Sancti principium statuitur? Rursus aut *Spirare* proprietas est personalis, aut essentialis: si essentialis, etiam ipsi Spiritui debet convenire: si personalis, necesse est, ut uni tantum personæ dicatur competere; nam proprietates personales nequeunt adinvicem communicari, alias Filio etiam ratio Ingeniti, ac paternitas convenirent, quod repugnat.

14.
Solutio.

Resp. ad 1. Patrem & Filium non duo esse Spiritus Sancti principia, sed unum: quomodo Pater, Filius, & Spiritus Sanctus unum sunt principium rerum creatarum. Quippe principia non multiplicantur ratione personæ, aut suppositi; sed operationis & formæ: quapropter cum Pater, & Filius habeant eandem virtutem *Spirandi*, unum principium Spiritus Sancti dicuntur; quemadmodum tres simul personæ, quibus est eadem omnipotentia, & virtus creatrix, sunt unum principium creaturarum. Ad 2. nego *Suppositum*; siquidem virtus *Spirandi*, quæ

est in Patre, est eadem omnino cum virtute spirandi, quæ est in Filio: unde dum Spiritus Sanctus est ab ambobus, est ab una duntaxat virtute *Spirandi*, & ab uno principio. Præterea, quomodo non valet hæc argumentatio; Pater est sufficiens principium creationis, ergo neque Filius, neque Spiritus Sanctus principium creationis sunt; sed ratiocinandum est, Pater est Creator, ergo Creator est Filius, Creator Spiritus Sanctus, quia Filius & Spiritus Sanctus eandem habent omnipotentiam cum Patre: Ita non tenet ista; Pater sufficiens est Spiritus Sancti principium: Ergo Filius non est principium Spiritus Sancti, sed id potius consequitur, Spiritus Sanctus procedit à Patre, ergo procedit etiam à Filio, cui omnia, quæ habet Pater, communia sunt, sola excepta paternitate. Ad ultimum sunt qui respondent, *Spirationem* esse proprietatem personalem; & falsum esse, quod personalis proprietas nequeat duabus convenire personis. Sed quoniam proprietates Personales proprie sunt, quæ singulæ singulis personis conveniunt, nimirum *Paternitas, Filiatio, & Processio*; dico quod *Spirare* non est proprietas personalis, neque essentialis, sed *Notionalis*. Sunt autem *notiones*, quibus divinarum personarum distinctio nobis innotescit, non solum proprietates illæ tres, quas nunc memoravi, sed etiam *Innascibilitas, & Spiratio*: easque etiam Græci tenentur admittere. Nam & Patrem ingenitum profitentur, & Paternitatem dicere ad solum Filium originis relationem, ignorare non possunt. Ergo præter Paternitatem, quæ est proprietas personalis primæ Personæ, fateri debent aliam, quam nos cum Augustino in v. de Trinit. cap. 6. ampliori quadam significatione dicimus *Notionalem*. Atque hanc Pater Filio communicare debet, cum Filiationi relative non opponatur, neque sit illa proprietas, quæ constituit primam Personam in esse Patris.

CAPUT XIX.

Haud recte Latinos de corrupto Symbolo à Græcis redargui.

SUMMARIUM.

1. Status questionis.
2. 3. & 4. Ostenditur, immerito à Græcis Schismatis sui violatum Symbolum tanquam causam assignari.

à num 5. usque ad 9 refelluntur objectiones. 10. & 11. expeditur questum quo tempore additio particule *filiique* primum facta fuerit.

CON-

1.
Latini non
corruptum
symbolum.

CONSTANTINOPOLITANI Concilii Patres, quibus Macedonii, & Euthymii hæresim cura ac studium fuit penitus extirpare, Spiritum Sanctum non esse creaturam definierunt; sed nondum exorta de Processione Spiritus Sancti à Filio questione, cum hæretici assererent illum ex solo Filio extantiam habere addiderunt Symbolo hæc verba, *Qui à Patre procedit*; quibus execranda hæresis directe confoditur. Suborto postmodum Græcorum schismate addita est & particula *Filioque*: quam contra Ephesinæ Synodi statuta insertam Græci queruntur. Hanc eorum expositionem repellendam suscipimus, quare sit.

2.
Propositio
& Probatio 1.

PROPOSITIO: Immerito Græci schismatis sui violatum Symbolum causam prætexunt.

Florentina Synodus hanc propositionem adversus Fœdistragos, quorum caput olim fuerat Photius, tunc vero agmen ducebat Marcus Ephesus, in Fidei definitione his verbis firmavit: *Definimus insuper explicationem verborum illorum, FILIOQUE, veritatis declarandæ gratia, & imminente tunc necessitate, licite ac rationabiliter Symbolo fuisse appositam.* Quod probatur. Ea est auctoritas, vigilantia, & consuetudo Ecclesiæ, ut novis erroribus emergentibus, si id sibi videbitur expedire, Catholica Fidei professionem opponat, qua veritas Christianæ Religionis, accessione alicujus particulæ, non quidem contrariæ, & oppositæ, aut temere additæ, & à communi sensu abhorrentis, sed Scripturarum oraculis ac Patrum traditionibus consonæ, à gliscente errore inviolata servetur. At appositio particulæ *Filioque* dogmati perfidiæ, quod negat Spiritum Sanctum procedere à Filio adversatur, & sacris literis, Sanctorumque doctrinæ concordat, ut præcedenti capite demonstravi. Istam ergo particulam symbolo inferere, jure, opportune, ac prudenter Ecclesia potuit, debuitque. Prob. major. I. Ratione; nam creditam sibi Fidem Catholica Ecclesia servare debet, tueri, & contra portas inferi communire: atque ut depositum servet, ne à Christi ovili humilis plebs adducatur, eam docere ac formare contra doctrinas varias & peregrinas. II. Probatur exemplis: nam Arianorum serpente hæresi Concilium Nicænum addidit symbolo Apostolorum vocem *ὁμοούσιον*, *Consubstantialem*. Exorta hæresi Macedoniana Constantinopolitani Patres inseruerunt Symbolo articulum de divinitate Spiritus Sancti: *Et in Spi-*

ritum Sanctum dominum, & vivificantem, &c. Atque adversus Eutychianam hæresim Synodus Chalchedonensis hæc Symbolo adjecit. *Consubstantialem Patri secundum divinitatem, & consubstantialem nobis secundum humanitatem.* Quod ergo aliquando Ecclesiæ licitum fuit, cur non item licuit novo grassante errore? Quare violatum non est Nicænum symbolum à Patribus Concilii Constantinopolitani & Chalchedonensis, & à Latinis corruptum censetur symbolum Constantinopolitanum? Et cur additio particulæ *ὁμοούσιον* est antiquæ Fidei expositio, non altera, ac nova professio; accessio autem particulæ *Filioque* est alteram Fidem cudere, & professionem veterem violare?

Probatur 2. Contra præcipuum subterfugium Græcorum. Nullo Ecclesiæ decreto vetitum est ad Fidei professionem verbum aliquod adjungere. Immerito ergo insimulantur Latini de corrupto symbolo per additamentum particulæ *Filioque*. Ant. prob. Si id esset aliquo decreto vetitum, maxime Tertiæ, sive Ephesinæ Synodi, cujus parte 1. sess. 6. hæc definitio extat: *Alteram Fidem nemini liceat proferre, aut conscribere, aut componere, præter definitam à Sanctis Patribus, qui in Nicæa cum Spiritu Sancto congregati fuerunt.* Hæc vero generalis Synodi definitione prohibetur Fides, aut Symbolum contrarium Nicæno, non autem ejus additamentum aut expositio: quod sequentibus momentis demonstratur. Primo: Exhibuit Charisius Ephesinis Patribus symbolum suum, quod non erat neque Nicænum, neque Constantinopolitanum, pium tamen & orthodoxum; ac deinde protulit symbolum Nestorianum, seu formulam Fidei Anastasii, & Photii discipulorum Nestorii: quibus lectis Sancta Synodus præfatam edidit definitionem, & damnavit Nestorianum symbolum contrarium Nicæno, non autem symbolum Charisii Nicæno consonum. Dum ergo vetat Synodus alteram Fidem proferri, aut conscribi, damnat solummodo symbolum Nicænæ Fidei contrarium; alias etiam symbolum Charisii improbasset. Præterea ex præmissa Synodi definitione, si quælibet vetita esset verborum additio facta symbolo, vetita esset additio facta symbolo Nicæno, quod solum commemorat; adeoque non liceret proferre & canere symbolum Constantinopolitanum, cui accessit articulus de divinitate Spiritus Sancti. Sed symbolum Constantinopolitanum ipsi Græci canunt ac proferunt,

3.
Probatio 1.

ferunt, affirmantes istud in illo contineri virtute, & lecto uno intelligi alterum: Ergo non prohibuit Synodus Ephesina quancunque verborum additionem, sed tantum *Fidei formulam alteram*, nempe Nicænæ Fidei contrariam. Tercio ut docent Legisperiti, lex ex fine Legislatoris explicanda est. Igitur cum initio Actionis legatur convenisse Patres Ephesinos, ut approbarent quæ cum Nicæno symbolo concordarent, & proferberent quæ ipsi viderentur opposita; insertur statuta legi nihil prohiberi, præterquam Professionem Fidei symbolo Nicæno contrariam. Postremo Flavianus in Pseudo-Ephesina Synodo, cui tyrannice interfuit Eutyches, contra hujus hæresim addidit symbolo expositionem, scilicet, *Consubstantialiam Patri secundum divinitatem, & consubstantialiam nobis secundum humanitatem*. Eutyches vero recitavit symbolum Nicænum, in quo duarum in Christo naturarum nulla fit mentio, clamavitque Flavianum contra decreta tertiæ Synodi Fidei formulam corrupisse. At Eusebius Dorylæi Episcopus instavit pro Flaviano, Eutychetem mentiri, & nullum esse Canonem, qui novam Fidei expositionem novis hæresibus emergentibus prohiberet. Tum Dioscorus pro Eutychete tulit sententiam, & Flavianus & Eusebius Episcopatu privati sunt. Hæc Pseudo-synodi acta cum legerentur Act. 1. Concilii Chalchedonensis dixerunt omnes Patres, *Ἀναθεμα τῷ Διοσκορῷ ὁ τὴν νεκρίαν ἐκρίνε, Anathema Dioscoro, quia male judicavit*. At si Ephesina Synodus decrevisset ne quid symbolo adderetur, recte Dioscorus dixisset sententiam contra Flavianum, cum in laudato Ephesino decreto definitum sit, ut qui *Fidem alteram* componunt, si Episcopi, aut Clerici sint, à Clericatu & Episcopatu arceantur. Ergo Ephesini Patres prohibere duntaxat, ne altera, & veteri repugnans cudatur formula Fidei, non autem ne hæretico insurgente dogmate, cum ulla verborum accessione edi possit.

4. Probatio 3. Ultimo probatur assertum. Si particula *Filioque* immerito esset symbolo inserta, id maxime, quod dogma de Processione Spiritus Sancti à Filio falsum esset, aut quia in aliis symboli verbis jam *virtualiter* continebatur. At neutro ex capite probatur hanc particulam temere superadditam. Etenim & Spiritus Sanctus procedit à Filio; & fas est ea inferre, quæ virtute in aliis sacris monumentis præcontinentur, quomodo plura addita sunt ad symbolum Apostolicum; & ad libros veteris Testamenti accesserunt libri Testamenti novi, ad unum Evangelii textum tres alii; ad hos vero Apostolica Epistolæ; tametsi Fides Nicæna *virtualiter* præcontinebatur in symbolo Apolorum, novum testamentum in veteri, postrema Evangelia in priori, & Apostolica documenta in parabolis, monitisque Evangelicis.

REFELLUNTUR OBJECTIONES.

At Græci opponunt 1. definitionem Synodi Ephesinæ, de qua supra in secundo Argumento. Deinde obijciunt decretum Concilii Chalchedonensis, quod recitato symbolo Nicæno, & Constantinopolitano, inquit: *Expositionem alteram nullus faciat. Sufficiunt, quæ exposita sunt. Alteram expositionem non licet fieri*. Sed respondetur Synodum Chalchedonensem sanxisse ne quis auctoritate privata novum symbolum conderet: quomodo Nestoriani, alique hæretici facere consueverant, præsertim ubi nulla adesset necessitas, sicut tunc non erat in causa Eutychetis: cujus error aperte à Synodo Nicæna damnatur, à qua Filius & Patri consubstantialis dicitur, & verus homo, ideoque duplici natura consistens. Neque ipsi Patres hæc de causa novum symbolum, ut Judices postulabant, edere voluerunt, quod nulla compelleret necessitas. Caterum ipsi Patres affirmarunt symbolum cum aliqua additione rectæ Fidei consona non esse *alteram Fidem*, cum in Allocut. ad Imperat. contestati sunt expositionem Leonis Papæ non esse *alteram Fidem*, ut quidam obloquebantur, neque sanctissimum Romanum Pontificem Conciliorum Canones violasse. Vide sess. xi. Florent. Concilii, & argumentum penultimum Juliani S. R. Eccl. Cardinalis.

Tercio opponunt Cyrillum, qui in Epist. ad Joannem Antiochenum ait: *Obiectio 3. nemini licitum esse Unam voculam Nicæni symboli immutare, aut unam etiam syllabam præterire*. Et ad Acacium Melitenensem de Ephesina Synodo scribens inquit hanc necessario providisse, ne aliam Fidei expositionem in Ecclesias quis auderet inferre præter eam, quæ jam extabat. Sed constat responsio ex dictis, Cyrillum hæc proferre adversus Nestorianos, quorum audaciam refrænans damnavit Ephesina Synodus symbolum Anastasii & Photii discipulorum Nestorii, opportune definiens ne quisquam pro lubitu Fidei professiones conscriberet & vulgaret, & eas proscribens, quæ Nicænæ quomodolibet opponebantur. Addit Christianus Lupus, Ecclesiam Romanam, ut docet

M

S. Leo

R. P. Berti Theol. Tom. II.

S. Leo Ep. 55. ea sola confirmare, propter quæ Synodus congregatur, & de quibus à Romano Episcopo habet suffragium & mandatum. Quare cum Synodus Ephesina, de qua loquitur beatus Cyrillus, propter hæresim Nestorianam fuerit adunata, & decretum de non immutando symbolo ediderit contra Nestorianam professionem exhibitam à Charisio, hoc decretum ab Ecclesia receptum est propter quæ Synodus fuit congregata, videlicet propter audaciam Nestorianorum. Atque contra eosdem, qui Fidem contrariam Nicænæ profitebantur, & alteram ediderant professionem, scribit Cyrillus Alexandrinus: qui citata ad Joan. Antiöchenum Epistola commendat summo opere ejusdem Joannis, aliorumque Orientalium Episcoporum professionem, qui in symbolo se nihil addituros constantissime asseruerunt; & tamen post hanc solemnem protestationem, non symbolum Nicænum, ut jacet, sed ampliorem Fidei Confessionem scripserunt. Quamobrem ubi Cyrillus ait licitum non esse *vel unam voculam* Nicænæ Fidei addere aut detrahere, loquitur de additione aut detractioe, quæ symbolo sit contraria, non quæ Fidem orthodoxam exponat.

7.
Objectio 4.
cum solutione.

Quarto opponunt additionem hujus particulæ *Deipara* factam non esse symbolo à PP. Concilii Ephesini, quamvis apta esset contra hæresim Nestorianam. Neque hanc particulam addiderunt Patres Concilii Chalcedonenis, etiam si Act. v. nonnulli exclamarent; *Addetur ad symbolum, S. Mariam esse Deiparam*; quippe noverant Patres prohiberi quaecunque additamentum, licet ad symboli fieret expositio. At parum hæc urgent. Siquidem Beata Virgo Maria & Christipara est, & Deipara; peperit enim Christum Deum. Sed quoniam impius Nestorius Dei matrem esse negabat, eamque subdole appellabat *Christotocon*, & ex adverso Eutyches *Deiparam* nominabat, ut doceret peperisse Christum quantum ad Divinam naturam; in symbolo neque *Deipara* nominata est, neque *Christipara*: non *Deipara* propter hæresim Eutychetis; non *Christipara* propter hæresim Nestorianam. Nec ad Fidei confessionem videbatur hæc particula necessaria; quandoquidem Christum esse Deum expresse continebatur in illo articulo, *Et in unum Dominum, &c.* & Virginem hunc Deum peperisse, satis explicabatur in altero, *Et incarnatus est de Spiritu Sancto, ex Maria Virgine, & homo factus est.* Si tamen Ephesini Patres hanc par-

ticulam addere voluissent, quomodo Nicæni inferuerunt *quædam*, nemo poterat id impedire.

8.
Objectio 5.
cum solutione.

Uterius objectant Agathonis Papæ Epist. lectam ac probatam Act. iv. Synodi Sextæ, & alteram Vigilii ad Eutychium Patriarcham Constantinopolitanum, necnon Septimæ Synodi definitionem; quæ omnia prohibent, ne quid symbolo addatur, vel minuatur. At hæc eodem modo explicanda sunt, scilicet de additione Fidei contraria, ob quam sive dogma de duplici in Christo voluntate propugnatum ab Agathone, sive fides de futura corporum resurrectione assertam à Vigilio posset quoquo modo elevari. Etenim Agatho symbolum & ipse conscripsit, in quo plura extant præter Nicænum, ut constet ex Septima Florentini Concilii sessione: adeoque additionem quamcumque vetare ipse non poterat. Articulus vero de futura resurrectione, quem Vigilii jubet, ne ullatenus immutetur, jam in symbolo Constantinopolitano Act. v. Chalcedonenfis probato erat sufficienter expressus. Est ergo additio, ut jam dudum Theologi tradiderunt, triplicis generis; una quando additur contrarium, & est crimen hæreseos: altera quando additur diversum ac disparatum, & temeritatis nota est: tertia quando additur consonum, & hujusmodi additio est expositio veritatis. Hanc vero, uti id videbitur expedire, potest ubique Ecclesiæ universalis apponere.

9.
Objectio ultima cum solutione.

Obijciunt ultimo, Leonem III. nonnisi hujus particulæ *Filioque* additionem anno 809. ulla ratione probare, quamvis id postularent Legati Synodi Aquilgranensis. Imo ut se antiquitatis custodem ostenderet, iussit duobus scutis argenteis Symbolum Græcis, Latinisque literis inscribi absque tali additamento, & in Confessione S. Petri pro cautela Orthodoxæ Fidei locari. Idem iussit fieri in Confessione S. Pauli in scuto argenti purissimi, ut refert Photius in Epist. ad Patriarcham Aquilejensem, & colligitur ex Anast. Biblioth. Rom. edit. pag. 305. Et si Anastasius Symbolum absque particula *Filioque* scriptum fuisse non tradit, neque ad Ecclesiæ valvas locatâ scuta ante omnium conspectum, quomodo scribit Photius; rei tamen gestæ historiam veram esse fateamur. At Leo jure merito se antiquitatis tenacissimum præbuit, restititque Legatis Aquilgranensibus, ne quilibet privata auctoritate, & absque Romani Pontificis, & universalis Ecclesiæ consensu, addere symbolo vel minimam

dictio-

ditionem præsumeret. Tamen, ut inquit Cl. Pagius, & constat ex Collatione Legationis Aquisgranensium apud Baronium an. 809. & Sirmundum tom. 2. Conc. Gallia, Leo III. non prohibuit absolute ut symbolum cum tali additamento non caneretur, quod fecisset utique, si illicitum esset, & contra Ecclesiasticos Canones; sed rogavit tantummodo, ut consuetudo illam vocem cantandi in Regia cappella intermitteretur, ratus fore, ut morem Palatii universa sequeretur Francia. Jam vero tale additamentum factum non est privata auctoritate, aut solo approbante Provinciali Concilio, sed desinente Generali Synodo Florentina, & annuente Pontifice.

APPENDIX.

10. Quærun Historigi, quo tempore additio particulæ *Filioque* primum facta sit. Manuel Calecas, & Genebrardus hujus additionis auctorem faciunt Damascum. S. Antoninus, S. Sisinius Patriarcha Constantinopolitanus illam tribuunt Nicolao I. & contigisse putant circa annum 858. Julianus Cardinalis, & Andreas Colossensis tenent hanc particulam insertam à Synodo Septima Generali anno 787. Horum sententiam amplectitur Baronius. I. quia Julianus Cardinalis sess. v. Conc. Flor. exhibuit vetustissimum Codicem exaratum ante exortam de Processione Spiritus Sancti inter Latinos & Græcos controversiam, quem proinde suspicari non possumus fuisse corruptum. II. Quia reperitur hæc particula etiam in versione ejus Concilii Anastasii Bibliothecarii ad Joannem VIII. conscripta, & antiquissimo Græco textu. III. Quia constat ex libro

dicto *Capitulare adversus Nicenam Synodum* misso à Carolo Magno per Engilbertum, Tharasum ab Adversario fuisse reprehensum, quod non dixerit *A Patre, Filioque* secundum Nicæni symboli fidem. Attamen propter ea, quæ narrata sunt de Leone III. gravis oritur suspicio, num à Juliano Cardinale optimæ notæ Codex productus fuerit. Quin & negant aliqui mentionem hujus particulæ fieri apud Anastasium Bibliothecarium, uti revera nec nos invenimus. Vereor, ne pro symbolo 2. Nicænæ Synodi Scriptores præfati memorare voluerint sermonem S. Athanasii de Passione Imaginis J. Ch. in Syria civitate Beryto, qui habetur Act. IV. ejusdem Synodi, & in quo extant hæc verba: *Unus Spiritus Sanctus ab utroque procedens, per quem veraciter nos credimus esse salvandos.* Verum & hæc verba tam in Græco Conciliorum Codice, quam in Græca Operum Athanasii editione desiderantur, & videntur mihi à Latino Interprete superaddita. Nisi mavis abrafa à Græcis, quomodo in Epistola Synodali Agathonis factum esse de consimili textu credit Severinus Binius.

Inter hæc incerta penitus, & nondum satis explorata, id unum compertum est, particulam *Filioque* apud Hispanos obtinuisse vertente seculo sexto. Reperitur enim in Toletano III. Concilio celebrato an. 589. in IV. an. 633. atque deinceps in aliis. In Galliis autem, & in Germana receptam arbitramur post Synodum Aquisgranæ, de qua supra. Sed quo præcise tempore Romana & universalis Ecclesia hanc additionem probaverit, potius doceri volumus, quam temere definire.

11. Responsio.

CAPUT XX.

Quo sensu Filius & Spiritus Sanctus dicantur Missi.

SUMMARIUM.

1. Status quæstionis.
2. Probatur, Patrem neque à Filio neque à Spiritu S. mitti.
3. Ostenditur, Filium posse dici missum ratione naturæ humanæ ad homines redimendos.

4. Habetur Notandum, quo sensu Filius etiam possit dici missus à spiritu S.
5. & 6. Evincitur Spiritum S. mitti à Patre, & Filio. an. 7. usque ad 10. Solvuntur contraria.
11. Resolvitur quæstium, quomodo species columbæ dicatur missio Spiritus S.

1. Quo sensu Filius & Spiritus S. dicantur Missi.

MISSIONEM divinarum Personarum duo importare concordissime docent Theologi, id est, unius Personæ æternam ab altera processionem, & temporalem aliquem effectum, qui præsertim ad ordinem gratiæ pertineat. Non enim in Deo locum habet *missio*, quæ dicitur per imperium, quæ

R. P. Berti Theol. Tom. II.

lis. ea est qua Dominus mittit famulum; nec etiam ea quæ appellatur per consilium, qua Consiliani & administri Regem dicuntur mittere ad bellum: nisi mandatum, consiliumque accipiatur pro ipsa persona mittente, quæ sua voluntas est, & si de Verbo loquamur, titulo quodam peculiari ratio & *sententia* Patris;

M 2

aut,